

Vágvölgyi B. András **Felvezetés** kérdések előtt

drMáriás tavaly töltötte be a negyvenet. drMáriás sietős ember, már most kiadatott egy képzőművészeti könyvet, mely az életmű eddigi részét összegzi. drMáriás életműve nem apróság, ez is indokolja az életmű rendszerezését, nem csak az alkati sietősség. drMáriás Újvidékről indult, jó húsz éve, és akkor Újvidék még nem az a város volt, ahogy ma gondolunk rá: egy lebombázott hidakkal tarkított, nacionalizmusba, balkáni bunkóságba fagyott vidéki város, nem. Újvidék a nyolcvanas években, miként már a hatvanas-hetvenes években is, kozmopolita nagyváros volt törőlmetszett déli életkedvvel, Kelet és Nyugat felé nyitott, pezsgően multikulturális város. Itt adták ki a kor legjobb magyar nyelvű folyóiratát, az *Új Symposiont*, Danilo Kiš és Alexander Tisma, Tolnai Ottó, Végel László és Sziveri János városa. drMáriás innen, ebből az akkori magyarországinál nyitottabb, magas- és popkulturálisan érdeklődőbb helyről jött, melynek, méretei miatt azért lényegi eleme volt a provincializmus. Utóbbi kitétel itt most nem lesajnálás, hanem kalibráció.

A „gondolkodó”
Budapest, 1993.
Fotó: Erdélyi Péter

drMáriás innen Belgrádba ment, a fővárosba, a titói partizánbirodalom fővárosába, mely ekkor már egy Milošević nevű hentes és mészáros kezén volt, és a nem (teljesen) szovjet típusú szocializmus felől a szegregációs sovinizmus irányába fordult intellektuálisan és ténylegesen. drMáriás konzervatóriumba járt rézfúvos majd zeneelméleti szakon, ami nem a szokásos, jól kitaposott képzési forma egy festőnek, de Béla ezt választotta, mert Gesamtkünstler: jugoszláv punk és reneszánsz ember. Eljött 1991, drMáriás 25 éves lett, hazája pedig önháborúba keveredett. *A cserkész kedve minimális*, mondta drMáriás feLugossy Laca nyomán, s kivonta magát a Vukovárért vívott öldöklő küzdelemből. Behívást, parancsot megtagadó katonaszökevényként érkezett Magyarországra, mely a korábban prosperitást élvező jugoszláv állampolgároknak egzotikus, lepukkant kis GULAG-sziget volt. Budapestet azért már ismerte, szentendrei festők nyomában vonult, akik közül különösen a már említett feLugossy Laca hatással is volt drMáriásra.

Az elmúlt 16 évben drMáriás előbb zenészként, a (Jugoszláv) Tudósok zenekar frontembereként szerzett underground ismertséget, de megjelent rajz- és festőművészként, költőként, íróként, publicistaként — a legutóbbi időben filmszínészként is. Bada Dadával legendás párosuk már 1996-ban felrobbant, de a Tudósok még áll, bekonzertezik egész Európát, olykor még a tengerentúlra is eljutnak. A kezdeti, kis példányszámú gesztusként megjelentetett képvers-verskép kötetek (*Ürboksz-madrigálok, Szép a pusztán*) után avantgárd-bestsellerként üdvözölhető regényeket jelentetett meg. Az első volt a *Lomtalanítás* (Konkrét könyvek, 2004) mely megérdemelné, hogy a *Twin Peaks*-hez vagy Lars von Trier Birodalmához hasonlítható underground televíziós sitcom legyen belőle. Vagy az *Egy halott naplója* (noran, 2006) illetve a most megjelent lipótmezei sárgaház-regény (*lipót*, noran, 2007).

drMáriásban az a szép, hogy ezek az egymástól nagyon is távol álló tevékenységek mégis egyek, egy irányba mutatnak, egy zavarodott, magát a káosz rendezettségével hitegető világ elemző, de a fájdalomtól ordító lenyomatai. E szép könyv (Szombathy Bálint: *drMáriás képzőművészete*, A38 Kulturális Kht. – Magyar Műhely Kiadó, 2007), mely a nyolcvanas évek közepétől napjainkig követi drMáriás képzőművészi munkásságát, közli a szintén újvidéki Szombathy Bálint értő tanulmányát, melynek művészetértelmezői autenticitását én nem hívhatom ki, ugyanakkor előbb említett elméletemet a társadalomkritikai képzőművészetről márcsak a képek címadása is igazolja — szerintem. A pálcikaemberek, a kivágatemberek, az installációk korszakát követően úgy az ezredforduló táján jelentek meg drMáriás művészetében a publicisztikus címekkel felékesített apokaliptikus krikszkrak-szok (*Wellness-hévtvége a Terror Házában; Tesco gazdaságos élet; Jelenetek egy APEH-adminisztrátor kalandos életéből*), mely a köztudottan drMáriás birtokában lévő rezignált tudással tetézve azt mondják: nincs esély. Kicsinységében rossz a világ, nincs az a világvállalati kirendeltséglánc, falusi kisiparos, mellékutcai suszter vagy órás, aki meg tudná javítani. Ez a társadalomkritikai beállítottság alapvetően érvényes magatartás életszakaszának és élettapasztalatának ismeretében.

A „kalapácsfejű”. Budapest, 1995.
Fotó: Erdélyi Péter

